

Romantik İlişki İçerikli Obsesif Kompulsif Bozukluk: Sistematik Derleme

Relationship Obsessive Compulsive Disorder: A Systematic Review

 Melis Mısırlı¹, Gamze Karadayı Kaynak²

¹Serbest Psikolog, İzmir

²Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın

ÖZ

Obsesif Kompulsif Bozukluk (OKB) obsesyonlar ve kompulsiyonlarla karakterize olan ve bireylerin işlevselliğini olumsuz yönde etkilediği bilinen bir bozukluktur. Alanyazında son 10 yıldır romantik ilişki içeriğine sahip OKB semptomları araştırılmaya başlanmıştır. Romantik ilişki içerikli OKB semptomları, ilişki merkezli ve partner odaklı olmak üzere iki türe ayrılmaktadır. Bu sistematik gözden geçirme çalışmasında, romantik ilişki içerikli OKB semptomlarının bireysel ve ilişkisel değişkenlerle ilişkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Romantik ilişki içerikli OKB semptomlarının bireysel ve ilişkisel faktörlerle ilişkilerine ilişkin sonuçları değerlendirmek amacıyla alanyazındaki çalışmalar detaylı bir şekilde taranmıştır. Ulusal ve uluslararası alanyazında bu konuyla ilgili yayınlanmış bir sistematik derleme çalışmasına rastlanılmamıştır. Bu doğrultuda, "relationship obsessive compulsive disorder", "relationship centered obsessive compulsive symptoms" ve "partner focused obsessive compulsive symptoms" terimleri kullanılarak uluslararası kabul gören elektronik veri tabanlarında 2012-2022 yılları arasında yayınlanmış olan çalışmalar taranmıştır. Yapılan tarama sonucunda dahil etme kriterlerine göre romantik ilişki içerikli OKB ile bireysel ve ilişkisel değişkenlerin ilişkilerine dair tam metin erişimi sağlanabilen ve yazım dili İngilizce olan görgül 12 araştırma g incelenmiştir. Dahil edilen 12 araştırmanın yöntemsel özellikleri ve sonuçlarına ilişkin bilgiler bu sistematik derleme çalışmasında sunulmuştur. Araştırmaların sonuçlarına göre, romantik ilişki içerikli semptomlar OKB gibi bireylerin işlevselliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Romantik ilişki içerikli obsesif kompulsif semptomlarla ilişkili değişkenlere bireysel ve ilişkisel bağlamda bakıldığında psikopatolojiler, bağlanma stilleri, benlik ve ilişki doyumu gibi birçok faktörle ilişkilidir. Bu bağlamda romantik ilişki içerikli obsesif kompulsif semptomlara ilişkin klinik örneklerle yürütülen, psikoterapi etkililiğinin incelendiği ve kültürlerarası yürütülen görgül araştırmalara ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Anahtar sözcükler: Romantik ilişki, obsesif kompulsif bozukluk, sistematik derleme

ABSTRACT

Obsessive Compulsive Disorder (OCD) is a disorder characterized by obsessions and compulsions and negatively affects the functionality of individuals. OCD symptoms with romantic relationship content have been investigated in the literature for the last 10 years. OCD symptoms with romantic relationship content are divided into two types: relationship-centered and partner-focused. The aim of this systematic review was to examine the relationship between OCD symptoms with romantic relationship content and individual and relational variables. Studies in the literature were reviewed in detail in order to evaluate the results regarding the relationship between OCD symptoms in romantic relationships and individual and relational factors. In the national and international literature, no systematic review study on this subject was found. Accordingly, studies published between 2012 and 2022 in internationally accepted electronic databases using the terms "relationship obsessive compulsive disorder", "relationship centered obsessive compulsive symptoms" and "partner focused obsessive compulsive symptoms" were reviewed. As a result of the search, according to the inclusion criteria, 12 empirical studies on the relationship between OCD in romantic relationships and individual and relational variables with full-text access and written in English were analyzed. The methodological characteristics and results of the 12 included studies are presented in this systematic review study. The results of the studies suggest that symptoms related to romantic relationships negatively affect the functioning of individuals similar to OCD. When the variables associated with obsessive-compulsive symptoms in romantic relationships are analyzed in individual and relational context, they are related to many factors such as psychopathologies, attachment styles, self and relationship satisfaction. In this context, there is a need for empirical studies carried out with clinical samples, exploring the effectiveness of psychotherapy and cross-cultural studies on obsessive-compulsive symptoms related to romantic relationships.

Keywords: Romantic relationship, obsessive compulsive disorder, systematic review

Giriş

Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı (DSM-5)'te Obsesif-Kompulsif ve ilişkili bozukluklar kategorisinde yer alan Obsesif Kompulsif Bozukluk (OKB), obsesyonlar (takıntılar) ve kompulsiyonlar (zorlantılar) ile karakterize olan bir bozukluk olarak tanımlanmaktadır (APA 2013). Obsesyonlar; sürekli ve yineleyici düşünceler, dürtüler ya da imgelerden meydana gelmektedir (Rachman ve De Silva 2009). Beklenmedik şekilde zihinde beliren (girici), bireylerde sıkıntı ve kaygıya yol açan obsesyonlar çoğu zaman kişilerin düşünce-değer sistemleriyle çelişen (ego-distonik) özellikler göstermektedir (Porgalı-Zayman 2016, Steketee 1993). Kompulsiyonlar ise obsesyonlardan dolayı ortaya çıkan sıkıntı ve kaygıyı azaltmak, korkulan sonuçları önlemek için kişinin belli kurallara göre sürdürmek zorunda hissettiği zihinsel uğraşlar veya davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Abramowitz ve ark. 2008, APA 2013). Bireyler ortaya çıkan kaygıyı azaltma veya kontrol etme amacıyla obsesyonları yok sayma, bastırma ya da başka düşünce veya davranış aracılığıyla obsesyonu etkisizleştirme (nötralize etme) girişiminde bulunmaktadır (Salkovskis 1985, APA 2013).

OKB'nin 12 aylık görülme sıklığı uluslararası ölçekte %1,1-1,8 (APA 2013) iken ülkemizde Çilli ve arkadaşları (2004) tarafından yapılan çalışmaya göre 12 aylık süre içerisinde OKB'nin yaygınlık oranı %3 bulunmuştur. Aynı zamanda OKB pek çok psikiyatrik bozuklukla birlikte görülebilmektedir (Stengler-Wenzke ve ark. 2006). Araştırmalara göre, OKB'nin en sık eş tanı aldığı bozukluk majör depresif bozukluktur (Rasmussen ve Eisen 1989, Fireman ve ark. 2001, Demet ve ark. 2005, Osland ve ark. 2018). Bununla birlikte bireylerin aileleri, ilişkileri ve işi ile ilgili hayatının çeşitli alanlarında bozulmalara yol açarak işlevselliği önemli ölçüde etkilemektedir (Morrison 2017). İşlevsellikteki bu azalma bireylerin sosyoekonomik durumu, bozukluğun şiddeti ve eş tanı görülmesi gibi bazı faktörlere bağlı olarak değişmektedir (Heyman ve ark. 2001).

Farklı semptom görünümüne sahip olan OKB, heterojen bir yapıya sahiptir. Bu nedenle tedavi arayışındaki kişilerin, farklı türlerde obsesif düşüncelerle ve kompulsif davranışlarla ilişkili klinik tabloya sahip olduğu görülmektedir. Semptomlar hastadan hastaya büyük ölçüde farklılık gösterse de semptomların yaygın olarak "kontrol etme, bulaşma/kirlenme, , düzenleme, zarar görme/verme, dini ve cinsel" içeriklere sahip olduğu belirlenmiştir (McKay ve ark. 2004, Abramowitz ve ark. 2008, APA 2013). OKB semptomlarının ve semptom içeriğinin değişkenlik gösteriyor olması yeni semptom içeriklerinin de ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Son yıllarda alanyazında ilişkilerin (ebeveyn-çocuk, tanrı, mentor, romantik partner) bir semptom içeriği olarak araştırıldığı görülmektedir, romantik ilişkiler de bu temalardan biridir (Doron ve ark. 2012a, Doron ve ark. 2014a).

Romantik ilişki içerikli OKB, partnere ve ilişkinin kendisine yönelik obsesyonlar ve bu obsesyonlara bağlı yaşanan kaygının azaltılması amacıyla gerçekleştirilen kompulsif davranışlarla karakterizedir (Doron ve ark. 2014a). Romantik ilişki içeriğine sahip obsesyonlar daha çok düşünce biçimindedir ancak dürtü (örn., Partneri terk etmeye yönelik bir dürtü) veya imge (örn., Partnerine ait görüntü) şeklinde de görülebilmektedir (Doron ve ark. 2014a). Obsesyonların meydana getirdiği sıkıntı ve kaygıyı azaltma amacıyla kişilerin partnere yönelik hislerini tekrar tekrar "kontrol etme", partnerinin özelliklerini ya da ilişkilerini diğerlerinin ilişkisi ya da partnerleriyle "karşılaştırma", partneriyle birlikteyken mutlu olunan anları düşünerek "nötralize etme" ve ilişkilerinin doğruluğuna dair çevresindeki kişilerden "güvence arama/onay arayışı" içinde olma gibi kompulsif davranışlar gözlenmektedir (Doron ve ark. 2014a). Ani ve kontrol edilemez bir biçimde ortaya çıkan bu kompulsiyonların gerçekleştirilmesi semptomların görüldüğü kişilerde gün içinde birkaç saatten uzun sürmektedir (Doron ve ark. 2012a). Bireylerin işlevselliği üzerinde etkili olan bu semptomların henüz başlangıç yaşını belirlemeye yönelik görgül bir araştırmabulunmamaktadır ancak klinik deneyimlere göre belirtilerin çoğunlukla genç yetişkinlik döneminde ortaya çıktığı belirtilmektedir (Doron ve ark. 2014b). Semptomlar bireyler romantik ilişkilere yönelik aktivitelerde buldukları sürebilmektedir, bazen evlilik kararının alınması ya da ilişkinin sonlanması gibi durumlar romantik ilişki içerikli OKB semptomlarını tetikleyebilmektedir. Klinik deneyimlere göre kişiler semptomları tekrar yaşantılamaktan kaçınmak için yeni ilişkilerden kaçınabilmektedir ancak alanyazında semptomların yeni ilişkilere yönelik etkilerini gösteren bilinen bir çalışma bulunmamaktadır (Doron ve ark. 2014b). Ayrıca klinik gözlemlere göre romantik ilişki içeriğine sahip OKB semptomlarının "romantik ilişki merkezli" ve "partner odaklı" olmak üzere iki farklı türü olduğu saptanmıştır (Doron ve ark. 2012a, Doron ve ark. 2012b).

İlişkilerin başında korku, şüphe, birbiriyle çelişen hisler ve romantik ilişkiye yönelik sorgulayıcı düşüncelerin varlığı doğal kabul edilmektedir (Brickman 1987, Doron ve ark. 2012a). Bununla birlikte bireyin partnerine yönelik sevgisi, partnerinin bireye yönelik sevgisi ve ilişkinin birey için doğruluğuna dair obsesif şüphe ve meşguliyet içeren yoğun ve girici özellik gösteren ilişki merkezli obsesif kompulsif semptomlar kişinin düşünce ve değerleriyle uyuşmamakta (örn., Kişi partnerinin kendisini sevdiğinin farkında olduğu halde bunndan emin olmaya çalışır) ve işlevsellikte bozulmalara yol açmaktadır. Bu yönleriyle romantik ilişkilerin başlangıç evresinde

görülen çelişkili düşünce ve duygulardan ayrılmaktadır (Doron ve ark. 2012a). Bireyler meydana gelen obsesif kaygıyı azaltmak için onay arama, karşılaştırma, kontrol etme ve nötralizasyon (etkisizleştirme/yüksüzleştirme) gibi kompulsif davranışlar sergilemektedir. Doron ve arkadaşları (2012a) tarafından yapılan çalışmada, ilişki merkezli obsesif kompulsif semptomların ilişki doyumu ve benlik saygısıyla negatif yönlü ilişkisinin olduğu görülmektedir. Ayrıca bağlanma stilleri (kaçıncı, kaygılı), psikopatolojiler (depresyon, kaygı), stres, obsesif inançlar ve OKB semptomlarıyla pozitif yönlü, anlamlı ilişkisi vardır.

Partner odaklı obsesif kompulsif semptom türünde ise bireylerde partnerlerinin zekası, ahlak düzeyi, duygusal istikrarlılığı, mesleki yetkinliği, sosyal becerileri veya dış görünüşüne yönelik yoğun şüphe ve obsesif düşünceler görülmektedir. Ayrıca bu obsesyonlara partnerin özelliklerine yönelik karşılaştırma, güvence arama, nötralizasyon ya da kontrol etme gibi kompulsif davranışlar eşlik etmektedir (Doron ve ark. 2012b). Doron ve arkadaşları (2012b) tarafından yapılan çalışmada, partner odaklı semptomların ilişki doyumu ve benlik saygısıyla negatif yönlü; bağlanma stilleri (kaçıncı, kaygılı), psikopatolojiler (depresyon, kaygı), stres, obsesif inançlar, OKB semptomları ve ilişki merkezli obsesif kompulsif semptomların pozitif yönlü, anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu görülmektedir.

Romantik ilişki içerikli OKB semptomları (ilişki merkezli ve partner odaklı) üzerinde farmakoterapi etkililiğine dair bilinen bir çalışma bulunmamaktadır (Doron ve ark. 2014a). Benzer şekilde romantik ilişki içerikli OKB semptomlarının psikososyal tedavisine yönelik bilinen bir etkililik çalışması bulunmamakla birlikte OKB'ye yönelik Bilişsel Davranışçı Terapi (BDT) önerilmektedir. Tedavi; değerlendirme, psikoeğitim, temel sürdürme mekanizmalarının tanımlanmasını ve nüksün önlenmesini içermektedir (Doron ve ark. 2014a, Doron ve Derby 2017). Bunlara ek olarak bireylerin işlevsel olmayan benlik algıları, uyumsuz obsesif inançları, bağlanmayla ilgili korkuları ve savunmaları üzerine de çalışılabileceği söylenmektedir. Maruz Bırakma ve Tepki Önleme (Exposure and Response Prevention-ERP), bilişsel yeniden yapılandırma ve davranışsal deneyler gibi bilişsel-davranışçı tekniklerin kullanılmasının terapötik sürece katkı sağlayacağı belirtilmektedir (Doron ve ark. 2014a, Doron ve Derby 2017).

OKB'nin heterojen yapısı nedeniyle semptom görünümünün anlaşılmasının, tanı koyma ve tedavi için oldukça önemli olduğu bilinmektedir (Lochner ve Stein 2003, De Mathis ve ark. 2011) ancak yapılmış çalışmalar incelendiğinde henüz psikoterapi etkililiğine yönelik bir çalışmanın bulunmadığı ve mevcut OKB tedavileri (BDT, ERP) üzerinden romantik ilişki içerikli OKB tedavisine yönelik önerilerin bulunduğu görülmektedir (Doron ve ark. 2014a, Doron ve Derby 2017).

Romantik ilişki içerikli OKB semptomları, son 10 yıldır uluslararası alanyazında çalışılmaktadır ancak ulusal alanyazında yeni çalışmaya başlanan bir konudur. Bu çalışmanın kapsamına yönelik, yazarlar tarafından yapılan inceleme sonucunda ulusal alanyazında çoğunlukla tez çalışmalarının yer aldığı ve sınırlı sayıda araştırma makalesi olduğu gözlenmiştir (n=2). Bu çalışmada ülkemizde henüz yeni bir çalışma konusu olan romantik ilişki içerikli OKB semptomlarının ilişkili olduğu bireysel ve ilişkisel değişkenlerin belirlenmesi amacıyla mevcut çalışmaların sistematik olarak gözden geçirilmesi hedeflenmiştir. Bununla birlikte romantik ilişki içerikli OKB semptomlarının doğasının anlaşılmasına ve psikososyal tedavi etkililiğine yönelik gelecekte yapılacak çalışmalara kaynaklık etmesi beklenmektedir.

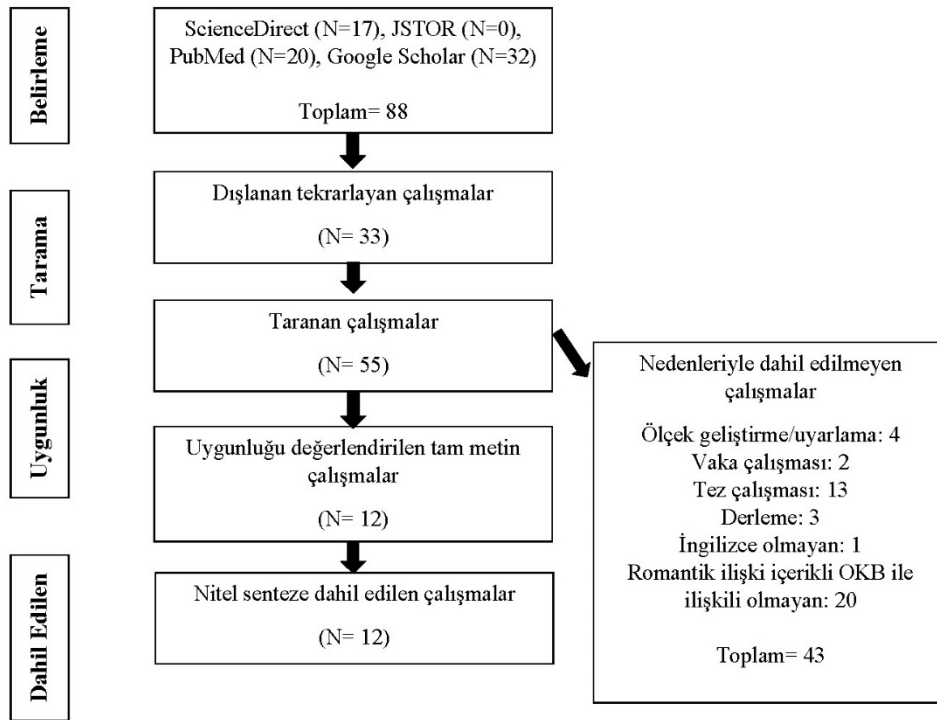
Yöntem

Tarama ve Seçim Süreci

Bu gözden geçirme çalışmasında romantik ilişki içerikli OKB semptomlarının ilişkili olduğu bireysel ve ilişkisel değişkenlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Meta analiz ve sistematik derleme çalışmalarında yararlanılan PRISMA (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses) protokolüne (Moher ve ark. 2009) göre yürütülen bu çalışmada, çalışmanın amacı doğrultusunda EBSCOHost, JSTOR, PubMed ve ScienceDirect gibi uluslararası kabul gören elektronik veri tabanları ve Google Scholar üzerinden hiçbir kısıtlama yapılmaksızın "relationship obsessive compulsive disorder" (ilişki içerikli obsesif kompulsif bozukluk), "relationship centered obsessive compulsive symptoms" (romantik ilişki merkezli obsesif kompulsif semptomlar) ve "partner focused obsessive compulsive symptoms" (partner odaklı obsesif kompulsif semptomlar) terimleri kullanılarak Mart 2022-Nisan 2022 zaman aralığında taramalar yapılmıştır. Konu ile ilgili yayınların ilk olarak 2012 yılında yapılmış olması nedeniyle sistematik derleme çalışması 2012-2022 yıllarını kapsayan görgül araştırmaları içermektedir. Bu çalışmanın konusuna paralel bir yayın olup olmadığını incelemek amacıyla sistematik derleme çalışmasına başlamadan önce Türkçe yayınlar detaylı bir şekilde gözden geçirilmiştir ve romantik ilişki içerikli OKB'nin risk faktörlerine ilişkin bir derleme çalışmasının olduğu görülmüştür (Akkaya ve Yılmaz 2021). Bununla birlikte konuya ilişkin her iki alanyazında da sistematik derleme çalışmasına

rastlanılmamış olması ve sınırlı sayıda Türkçe görgül araştırma bulunmasından dolayı çalışmaya dahil edilme kriteri; romantik ilişki içerikli OKB semptomlarının incelendiği, tam metin erişimi sağlanabilen ve yazım dili İngilizce olan yayınlar olarak belirlenmiştir. Diğer ilişki içerikli OKB semptomlarının (örn., ebeveyn-çocuk, tanrı, mentor) incelendiği araştırmalar ve derleme çalışmaları ise dışlanmıştır.

Mevcut sistematik derleme çalışmasında ilk olarak 88 çalışmaya ulaşılmıştır. Farklı veri tabanlarında yayınlanmış birbiriyle aynı olduğu belirlenen 33 çalışma çıkarıldıktan sonra geriye 55 çalışma kalmıştır. Dışlama ve dahil etme kriterlerine göre bu 55 çalışmadan 43'ü dışlanmıştır. Dışlanan çalışmaların çoğu İngilizce olmayan çalışmalardan oluşmaktadır ancak burada çalışma türlerine göre detaylandırılmıştır. Buna göre dışlanan bir çalışmanın İngilizce dilinde yayınlanmadığı, 13 çalışmanın tez çalışması olduğu, iki çalışmanın vaka çalışması olduğu, üç çalışmanın derleme çalışması olduğu, dört çalışmanın ölçek geliştirme/uyarlama çalışması olduğu ve romantik ilişki içerikli OKB ile ilişkili olmayan 20 çalışmanın olduğu belirlenmiştir. Bahsedilen bu çalışmalar çıkarıldıktan sonra dahil etme kriterlerini karşılayan 12 çalışma incelenmiştir. Dışlanan ve dahil edilen makalelere ilişkin akış şeması Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1. Çalışmaların seçimine ilişkin akış şeması

Bulgular

2012-2022 yılları arasında yayınlanmış ve romantik ilişki içerikli OKB'nin değişkenlerle ilişkilerine dair bulguları ortaya koyan 12 görgül araştırmanın yöntemsel özellikleri ve bulguları incelenerek bu kısımda derlenmiştir. Ele alınan çalışmalara ilişkin bilgiler yazar adlarına göre alfabetik olarak sıralanmış şekilde Tablo 1'de verilmiştir.

Çalışmalara İlişkin Yöntemsel Özellikler

Çalışmaların Desenleri

İncelenen 12 çalışmanın üç tanesinde ön-test son-test ölçümün alındığı araştırma deseni kullanılmıştır (Doron ve ark. 2013, Szepeswol ve ark. 2016, Cerea ve ark. 2020). Kontrol grubu olan bu çalışmalardan yalnızca biri randomize kontrollüdür (Cerea ve ark. 2020). Diğer çalışmalarda ise ilişkisel yöntem kullanılmıştır (%78.57). İlişkisel çalışmalar zaman açısından değerlendirildiğinde yalnızca birinde bir yıllık boylamsal ölçüm yapıldığı (Szepeswol ve ark. 2016), diğerlerinde ise kesitsel ölçüm yapıldığı görülmektedir.

Örnekleme Özellikleri

Araştırmaların örnekleme İsraili (Doron ve ark. 2013, Doron ve ark. 2014b, Doron ve Szepeswol 2015, Doron

ve ark. 2016, Szepsenwol ve ark. 2016), Türk (Kılıç ve Altınok 2021, Trak ve İnöz 2019, Toroslu ve Çırakoğlu 2022), İtalyan (Cerea ve ark. 2020, Melli ve ark. 2018a) ve İranlı (Kabiri ve ark. 2017) bireylerden oluşmaktadır. Yalnızca bir kültürlerarası çalışma bulunmaktadır (Fernandez ve ark. 2021). Bununla birlikte örneklem çoğunlukla klinik olmayan (%83.3) popülasyondan oluşmaktadır. Romantik ilişki içerikli OKB semptomları gösteren (Cerea ve ark. 2020) ve romantik ilişki temalı şikayetlere ek olarak DSM-5'e göre OKB tanı kriterlerini karşılayan tanı almış bireylerle yürütülen (Doron ve ark. 2016) yalnızca iki çalışma vardır. Katılımcıların yaş aralıklarının 17-84 arasında değiştiği, yaş ortalamalarının ise 33 olduğu belirlenmiştir. İncelenen tüm çalışmaların yetişkin örneklemeyle yürütüldüğü ve örneklem büyüklüğünün 50 kişi (Cerea ve ark. 2020) ile 504 kişi (Trak ve İnöz 2019) arasında değiştiği belirlenmiştir.

Tablo 1. İncelenen çalışmaların genel özellikleri

Çalışma (Ülke)	Türü	RK	Örneklem	Yaş aralığı (Ort.)	Ölçüm Araçları	Sonuçlar
Cerea ve ark. 2020 (İtalya, İsrail)	Deneyisel Grup (iApp, dApp) × Zaman (T0, T1) T1-T0=15 gün	+	Üniversite öğrencileri (N=50; 38 K, 12 E) İlişkisi olan (n=25)	20-24 ($\bar{X}$ =22)	SCID 5-CV, ROCI, PROCISI, OBQ-46, OCI-R, NJRE-Q-R, RSES, IUS-R, SIAS, DASS-21	Uygulanan kısa süreli BDT temelli bilişsel müdahale romantik ilişki içerikli semptomlar ve obsesif inançları orta düzeyde azaltmıştır.
Doron ve ark. 2013 (İsrail)	Ç1→ İlişkisel	-	İlişkisi olan bireyler (N=171; 77 K, 94 E)	19-64 ($\bar{X}$ =37)	ROCI, ECR, OBQ-20, SISE, DASS, PSWQ	İlişki merkezli semptomlar, kaçınmacı ve kaygılı bağlanma ile pozitif yönlü, anlamlı ilişkiye sahiptir. Ancak ilişkiye bağlı benlik değeri ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.
	Ç2→ Deneyisel Koşullar: Hafif (-), Hafif (+)	-	İlişkisi olan lisans öğrencileri (N=80; 46 K, 34 E)	20-29 ($\bar{X}$ =24)	ROCI, PSWQ, ECR, DASS	İlişkiye bağlı benlik değeri ve bağlanma kaygısı yüksek bireylerde, ilişkisel yeterlik hakkındaki hafif olumsuz geribildirim ilişki merkezli semptomları artırdığı belirlenmiştir.
Doron ve ark. 2014b (İsrail)	Kesitsel	-	(N=157; K=71, E=86)	20-65 ($\bar{X}$ =44)	ROCI, PROCISI, ISBI, RAS	İlişki doyumunun, romantik ilişki içerikli semptomlarla cinsel doyum arasında ilişkiye tam aracılık ettiği bulunmuştur.
Doron ve Szepsenwol 2015 (İsrail)	Ç1→ Deneyisel Koşul1: Diğerleri Koşul2: Kendi Koşul3: Kontrol	+	Romantik ilişkisi olan yetişkinler (N= 131; 60 K, 71E)	23-67 ($\bar{X}$ =46)	PROCISI, SISE	Partner odaklı semptom düzeyi yüksek olan bireylerin partnerlerinin diğerlerine göre daha güzel, ahlaki vb. olmadığını düşünmeleri istendiğinde diğer koşullara kıyasla benlik saygılarının daha düşük olduğu belirlenmiştir.
	Ç2→ Deneyisel 2 (Diğeri, Kendi) x 2 (olumlu, olumsuz)	-	Romantik ilişkisi olan yetişkinler (N=179; 85 K, 94 E)	19-65 ($\bar{X}$ =43)	PROCISI, SISE	Yüksek düzeyde partner odaklı semptomlara sahip bireylerin partnerlerini diğerleri ya da kendine göre olumlu karşılaştırmaları, benlik değerlerine yönelik katkıda bulunmamıştır.
Doron ve ark. 2016 (İsrail, ABD, Avustralya)	Kesitsel	-	Yetişkinler (N= 72; K=39, E=43) İlişkisi olan (n=53) R-OKB (n=22) OKB (n=22) Toplum/Kontrol (n=28)	R-OKB21-40 ($\bar{X}$ =29.89) OKB 18-49 ($\bar{X}$ =29.45) Kontrol 18-57	Y-BOCS, MINI PLUS version5.0, ROCI, PROCISI, DASS,	İlişki merkezli ve partner odaklı obsesif kompulsif semptomların, OKB semptomları, obsesif inançlar ve ilişkiye yönelik uyumsuz inançlarla pozitif yönlü ilişkisi vardır.

				($\bar{X}$ =31.50)	RECATS, OBQ-20	
Fernandez ve ark. 2021 (Avustralya)	Kesitsel	-	Yetişkinler (N=264; %48,9 E) ABD (n = 111), Birleşik Krallık (n = 127), Kanada (n = 22), Avustralya (n = 3), İrlanda (n = 1)	18-84 ($\bar{X}$ =34.65)	DOCS, OBQ-20, ROCI, PROCSI, RECATS, SO-OCS, FSQ, DASS-21	Korkulan benlik inançlarının, partner odaklı semptomlarla orta; ilişki merkezli semptomlarla yüksek düzeyde pozitif yönlü ilişkisi olduğu saptanmıştır.
Kabiri ve ark. 2017 (İran)	Tanımlayıcı-ilişkisel	-	Evli ve kadın olan bireyler (N=195)	19-43 ($\bar{X}$ =28)	ROCI, AAQ, GRIMS	Bağlanma stili ve evlilik kalitesi arasındaki ilişkide romantik ilişki merkezli semptomların aracı rolü vardır.
Kılıç ve Altınok 2021 (Türkiye)	Kesitsel	-	İlişkisi olan üniversite öğrencileri (N=270; 161 K, 109 E) Nişanlı (n=22)	17-39 ($\bar{X}$ =21.6)	ROCI, MJS, RTS, RAS	İlişki merkezli semptomlar ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide hem kıskançlığın hem de ruminatif düşünmenin aracı rolü vardır.
Melli ve ark. 2018a (İtalya, İsrail)	Kesitsel	-	(N=124; %71 K) Evli (%25.8), Boşanmış (%3.2)	18-51 ($\bar{X}$ =26.73)	ROCI, PROCSI, FMPS, OBQ-20, RECATS, DASS	İlişki içerikli semptomlar (ilişki merkezli- partner odaklı) mükemmeliyetçiliğin alt boyutlarıyla (organizasyon alt boyutu hariç) pozitif yönlü ilişkiye sahiptir.
Szepeswol ve ark. 2016 (İsrail)	Boylamsal (1 yıl)	-	(N=141; 63 K, 78 E) Evli (%82,4)	K: 19-66 ($\bar{X}$ =42.65) E: 20-65 ($\bar{X}$ =44.94)	ROCI, PROCSI	İlişki merkezli ve partner odaklı semptomlar hem T1 hem de T2 ölçümlerinde birbirleriyle yüksek düzeyde ilişkili bulunmuştur. İlişki süresi ise her iki semptom türüyle de negatif yönlü ilişkiye sahiptir.
Toroslu ve Çırakoğlu 2022 (Türkiye)	Kesitsel	-	(N=290; 224 K, 66 E) Evli (%34)	18-58 ($\bar{X}$ =29.77)	OCI-R, ROCI, PROCSI, IUS, FMPS, YSQ-SF-3	Erken dönem uyum bozucu şema alanları ve romantik ilişki içerikli obsesif kompulsif semptomların pozitif yönlü anlamlı bir ilişkisi olduğu bulunmuştur.
Trak ve İnözü 2019 (Türkiye)	Kesitsel	-	Romantik ilişkisi olan yetişkin bireyler (N=504; 312 K,192 E) Evli (%34,9)	($\bar{X}$ =31.17)	ROCI, PBI, ECR-R, PVCSSW	Aşırı korumacı ebeveyn tutumları ile ilişki merkezli semptomlar arasındaki ilişkide kaygılı bağlanmanın aracı rolü vardır.

RK: Randomize kontrol, Ç1: Çalışma 1, Ç2: Çalışma 2, T: Zaman, R-OKB: Romantik İlişki İçerikli Obsesif Kompulsif Bozukluk; Ölçüm Araçları: AAQ: Yetişkin Bağlanma Ölçeği (Adult Attachment Questionnaire), DASS-21: Depresyon, Anksiyete, Stres Ölçeği (Depression Anxiety Stress Scale-21), DASS: Depresyon, Anksiyete, Stres Ölçeği-Kısa Form (short version of the Depression Anxiety Stress Scales), DOCS: Boyutsal Obsesif Kompulsif Bozukluk Ölçeği (Dimensional Obsessive-Compulsive Scale), ECR: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (Experiences in Close Relationships scale), FMPS: Frost Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (Frost Multidimensional Perfectionism Scale), FSQ: Korkulan Benlik Ölçeği (Fear of Self Questionnaire),GRIMS: Golombok-Rust Evlilik Durumu Envanteri (Golombok-Rust Inventory of Marital State), ISBI: Cinsel Davranışlar Envanteri (SexualBehavior Inventory), IUS: Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği (Intolerance of Uncertainty Scale), IUS-R: Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği-Revize edilmiş (Intolerance of Uncertainty Scale-Revised), MINI PLUS version 5.0: Mini Uluslararası Nöropsikiyatrik Görüşme (Mini International Neuropsychiatric Interview), MJS: Çok Boyutlu Kıskançlık Ölçeği (Multidimensional Jealousy Scale), NJRE-Q-R: Doğru Olmayan Deneyimler Ölçeği- Revize Edilmiş (Not Just Right Experiences Questionnaire Revised), OBQ-46: Obsesif İnanışlar Ölçeği (Obsessive Beliefs Questionnaire-46), OBQ-20: Obsesif İnançlar Ölçeği- Kısa Form (short-form of the Obsessive Beliefs Questionnaire), OCI-R: Obsesif Kompulsif Envanteri- Revize Edilmiş (Obsessive Compulsive Inventory-Revised), PBI: Ana Babaya Bağlanma Ölçeği (Parental Bonding Instrument), PROCSI: Partnere İlişkin Obsesif-Kompulsif Belirti Ölçeği (Partner- Related Obsessive-Compulsive Symptoms Inventory), PSWQ:PennState Endişe Ölçeği (Pennsylvania State Worry Questionnaire), PVCSSW: Partnere Bağlı Benlik Değeri (Partner Value Contingent Self-Worth Scale), RAS: İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği (Relationship Assessment Scale), RECATS: İlişki Felaket Ölçeği (Relationship Catastrophization Scale), ROCI: Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeği (Relationship Obsessive-Compulsive Inventory), RSES: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (Rosenberg Self-EsteemScale), RTS: Ruminatif Düşünme Stili Ölçeği (Ruminative Thought Style Questionnaire), SCID 5-CV: DSM-5 Klinik Versiyonu için Yapılandırılmış Klinik Görüşme (Structured Clinical Interview for DSM-5 Clinical Version, SIAS: Sosyal Etkileşim Anksiyetesi Ölçeği (Social Interaction Anxiety Scale), SO-OBS: Sexual-Orientation- Obsessive Beliefs Scale, SO-OCS: Cinsel Yönelim Obsesif Kompulsif Ölçeği (Sexual-Orientation-Obsessive CompulsiveScale), Y-BOCS: Yale-Brown Obsesif Kompulsif Ölçeği (Yale- Brown Obsessive-Compulsive Scale), YSQ-SF-3: Young Şema Ölçeği-Kısa Form (Young Schema Questionnaire-Short Form-3).

Kullanılan Değerlendirme Araçları

Doron ve arkadaşları (2016) tarafından iki klinik örnekleme (Romantik içerikli OKB ve OKB) yürütülen çalışmada katılımcılara klinisyen tarafından doldurulan 10 maddelik Yale-Brown Obsesif-Kompulsif Ölçeği (Goodman ve ark. 1989) uygulanmıştır. Katılımcıların birincil semptomlarının değerlendirilmesi amacıyla eksen I bozukluklarının tanısı için kullanılan yapılandırılmış bir görüşme kullanılmıştır (MINI PLUS version 5.0; Sheehan ve ark. 1998). Birincil semptom içeriği romantik ilişki olan kişilere romantik ilişki içerikli OKB tanısı konulmuştur. Gözden geçirilen çalışmaların tümünde romantik ilişki merkezli obsesif kompulsif semptomların üç alt boyut ve 12 maddeden oluşan "Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeği (Relationship Obsessive-Compulsive Inventory [ROCI]; Doron ve ark. 2012a)" ile partner odaklı obsesif kompulsif semptomların ise altı alt boyut ve 24 maddeden oluşan "Partnere İlişkin Obsesif-Kompulsif Belirti Ölçeği (Partner-Focused Obsessive-Compulsive Inventory [PROCSI]; Doron ve ark. 2012b)" ile değerlendirildiği belirlenmiştir. Çalışmalarda kullanılan diğer ölçüm araçları, Tablo 1'de ölçüklerin orijinal kısaltmaları ile verilmiştir.

Çalışmalara İlişkin Bulgular

Mevcut gözden geçirme çalışmasında yalnızca ilişki merkezli obsesif kompulsif semptomların incelendiği dört çalışma (Doron ve ark. 2013, Kabiri ve ark. 2017, Trak ve İnözü 2019, Kılıç ve Altınok 2021); yalnızca partner odaklı obsesif kompulsif semptomların incelendiği bir çalışma vardır (Doron ve Szepsenwol 2015). Diğer çalışmalarda ise partner odaklı ve ilişki merkezli obsesif kompulsif semptomların birlikte ele alınarak incelendiği görülmektedir (Doron ve ark. 2014b, Doron ve ark. 2016, Szepsenwol ve ark. 2016, Melli ve ark. 2018a, Cerea ve ark. 2020, Fernandez ve ark. 2021, Toroslu ve Çırakoğlu 2022).

Partner odaklı ve ilişki merkezli obsesif kompulsif semptomların zaman içindeki karşılıklı ilişkisinin incelendiği bir yıllık boyutsal çalışmaya göre, hem başlangıç ölçümünde (T1) hem de bir yıl sonra yapılan ölçümde (T2) partner odaklı ve ilişki merkezli obsesif kompulsif semptomlar arasında yüksek düzeyde, pozitif yönlü bir ilişkili olduğu bulunmuştur (Szepsenwol ve ark. 2016). Benzer şekilde bu korelasyon, iki semptomun birlikte incelendiği diğer çalışmalarda da görülmektedir (Doron ve ark. 2014b, Doron ve ark. 2016, Melli ve ark. 2018a, Cerea ve ark. 2020, Fernandez ve ark. 2021). Aynı zamanda partner odaklı obsesif kompulsif semptomlar, bir yıl sonra yapılan ölçüme göre ilişki merkezli obsesif kompulsif semptomlardaki kısmi bir artışla ilişkilendirilmektedir. Zaman içinde partnere yönelik zihinsel meşguliyetin, ilişkiye yayılarak kişisel nitelik kazanma eğiliminde olduğu söylenebilmektedir. Bununla birlikte ilişki süresi arttıkça romantik ilişki içerikli OKB semptomlarının azaldığı bulunmuştur (Szepsenwol ve ark. 2016).

Bu sistematik derleme çalışmasında romantik ilişki içerikli OKB semptomlarıyla birlikte incelenen bireysel değişkenler "benlik süreçleri (benlik saygısı, korkulan benlik inancı), erken dönem uyumsuz şemalar, psikopatolojiler (OKB, depresyon), ruminatif düşünme stili ve obsesif inançlar (örn., mükemmeliyetçilik)" olarak belirlenmiştir. İlişkisel değişkenler ise "bağlanma stilleri (örn., kaçınmacı bağlanma), ebeveyn tutumları (örn., aşırı korumacı), evlilik kalitesi, ilişki doyumu, cinsel doyum, kıskançlık ve benlik süreçleri (ilişkiye/partnere bağlı benlik değeri)" olarak belirlenmiştir. Semptomlarla değişkenlerin ilişkisine dair Tablo 1'de özetlenen sonuçlar, bu kısımda iki başlık altında detaylı bir şekilde sunulmuştur.

Bireysel Değişkenlerle İlişkili Bulgular

Toroslu ve Çırakoğlu (2022) tarafından romantik ilişki içerikli OKB semptomlarıyla erken dönem uyum bozucu şemalar arasındaki ilişkide mükemmeliyetçilik ve belirsizliğe tahammülsüzlüğün aracı rolü incelenmiştir. Çalışmaya göre romantik ilişki içerikli OKB semptomları mükemmeliyetçilik, belirsizliğe tahammülsüzlük ve erken dönem uyum bozucu şema alanlarıyla (diğer yönelimlilik, zedelenmiş sınırlar, zedelenmiş otonomi, kopukluk, yüksek standartlar) pozitif yönlü anlamlı bir ilişkiye sahiptir. Erken dönem uyum bozucu şema alanları ile partner odaklı obsesif kompulsif semptomlar arasındaki ilişkide hem belirsizliğe tahammülsüzlük (zedelenmiş otonomi şema alanı hariç) hem de mükemmeliyetçiliğin aracılık ettiği bulunmuştur ancak şema alanlarının ilişki merkezli obsesif kompulsif semptomlarını sadece belirsizliğe tahammülsüzlük aracılığıyla yordadığı bulunmuştur.

Doron ve Szepsenwol (2015) tarafından yapılan iki aşamalı deneysel çalışmada benlik saygısı ve partner odaklı obsesif kompulsif semptomlar incelenmiştir. Çalışmanın ilk kısmında iki koşul bulunmaktadır. Birinci koşulda bireylerden partnerlerinin aynı cinsiyetten diğerlerine göre daha olumsuz özelliklere (güzellik, ahlak, zeka ve başarı) sahip olduklarını düşünmeleri istenmiştir. İkinci koşulda ise bireylerin partnerlerini, kendileriyle kıyaslamaları istenmiştir. Partner odaklı semptom düzeyi yüksek olan bireylerin partnerlerinin diğerlerine göre

olumsuz özelliklere sahip olduklarını düşünmeleri istendiğinde diğer koşula kıyasla benlik saygılarının daha düşük olduğu belirlenmiştir. Çalışmanın ikinci kısmında ise bireylerin partnerlerini diğerlerine ve kendilerine göre hem olumlu hem de olumsuz şekilde kıyaslamaları istenmektedir. Buna göre yüksek düzeyde partner odaklı semptomların görüldüğü bireylerde partnerlere yönelik yapılan olumlu karşılaştırmaların benlik değerini belirleyici bir katkısı olmadığı görülmüştür.

Fernandez ve arkadaşları (2021) tarafından farklı ülkelerdeki bireylerle yürütülen ve romantik ilişki içerikli OKB semptomlarıyla korkulan benlik inançlarının incelendiği çalışmada, bu inançların hem ilişki merkezli obsesif kompulsif semptomlar hem de partner odaklı obsesif kompulsif semptomlarla pozitif yönlü ilişkiye sahip olduğu bulunmuştur. Kişinin olmaktan korktuğu benliği ifade eden korkulan benliğe (Markus ve Nurius 1986) yönelik inançların, bireylerin kendilerini ilişkide nasıl hissettiği ya da partner olarak kim olduklarıyla ilişkili olan romantik ilişki içerikli obsesyonlarını etkileyebileceği düşünülmektedir (Fernandez ve ark. 2021).

OKB ve romantik ilişki içerikli OKB gruplarının kontrol grubuyla karşılaştırıldığı çalışmada, romantik ilişki içerikli OKB semptomlarının obsesif inançlarla pozitif yönlü ilişkisi olduğu bulunmuştur (Doron ve ark. 2016). Benzer şekilde ilişki merkezli obsesif kompulsif semptomların genel obsesif inançların tüm alt boyutlarıyla pozitif yönde ilişkisi vardır (Melli ve ark. 2018a). OKB, romantik ilişki içerikli OKB ve kontrol grubunun obsesif inançları incelendiğinde, romantik ilişki içerikli OKB tanısı alanların OKB hastaları ve kontrol grubuna göre düşüncelere daha fazla önem atfetme ve daha fazla şişirilmiş sorumluluk duygusuna sahip olma eğiliminde olduğu görülmektedir. Benzer şekilde romantik ilişki içerikli OKB tanısı alanların kontrol grubuna göre tehditleri abartma ve mükemmeliyetçi eğilimlere sahip olduğu görülmektedir (Doron ve ark. 2016). Melli ve arkadaşları (2018a) tarafından yapılan çalışmada, ilişki içerikli OKB semptomlarının mükemmeliyetçiliğin organizasyon alt boyutu dışında tüm alt boyutlarla pozitif yönlü ilişkiye sahip olduğu görülmektedir.

Mevcut gözden geçirme çalışmasında romantik ilişki içerikli OKB semptomlarının psikopatolojilerle de ilişkili olduğu görülmektedir. Romantik ilişki içerikli OKB semptomları, OKB semptomları ile orta düzeyde korelasyona sahiptir. Ayrıca romantik ilişki içerikli OKB tanısı alan bireylerin, OKB hastalarıyla benzer düzeyde işlevsellikte bozulma yaşadığı belirtilmektedir (Doron ve ark. 2016). Yapılan çalışmalarda semptomların depresyonla pozitif yönlü anlamlı ilişkiye sahip olduğu da görülmektedir (Doron ve ark. 2013, Doron ve ark. 2016, Melli ve ark. 2018a, Fernandez ve ark. 2021).

İlişkisel Değişkenlerle İlişkili Bulgular

Ele alınan çalışmalarda ilişki merkezli obsesif kompulsif semptomların bağlanma stilleriyle ilişkisinin incelendiği görülmektedir. Doron ve arkadaşları (2013) tarafından yapılan çalışmada ilişki merkezli obsesif kompulsif semptomların kaygılı ve kaçınmacı bağlanma stilleriyle pozitif yönlü ilişkisinin olduğu bulunmuştur. İlişki merkezli obsesif kompulsif semptomları ölçen Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeğinin partner tarafından sevilme, ilişkinin doğruluğu ve partnere duyulan sevgi alt boyutlarıyla bağlanma stillerinin ilişkisine bakıldığında, tüm alt boyutların kaygılı ve kaçınmacı bağlanmayla pozitif; güvenli bağlanma ile negatif yönlü ilişkisi olduğu bulunmuştur (Kabiri ve ark. 2017). Trak ve İnöz (2019) tarafından ilişki merkezli obsesif kompulsif semptomların ebeveyn tutumları ve kaygılı bağlanma ile ilişkisinin incelendiği çalışmada, aşırı korumacı ebeveyn tutumları ve kaygılı bağlanmanın ilişki merkezli obsesif kompulsif semptomlarla ilişkili olduğu ve kaygılı bağlanmanın aşırı korumacı ebeveyn tutumları ile ilişki merkezli semptomlar arasındaki ilişkide aracı rolü olduğu bulunmuştur. Aynı zamanda kaygılı bağlanmanın aşırı korumacı ebeveyn tutumları ile ilişki merkezli semptomlar arasındaki ilişkide aracı rolü olduğu görülmektedir (Trak ve İnöz 2019).

İlişki merkezli obsesif kompulsif semptomlarla benlik değerinin partnere ve ilişkiye bağlı oluşuna yönelik yapılan çalışmalarda, ilişki merkezli obsesif kompulsif semptomlarla partnere bağlı benlik değerinin ilişkili olduğu (Trak ve İnöz 2019) ancak ilişkiye bağlı benlik değeriyle aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür (Doron ve ark. 2013). Bununla birlikte bağlanma kaygısı ve ilişkiye bağlı benlik değeri yüksek bireylerin ilişkisel yeterlik duygusunun tehdit edildiği durumlarda ilişki merkezli semptomların görülmesi daha olası görülmektedir (Doron ve ark. 2013).

İlişki içerikli OKB semptomlarının ilişki doyumu ve cinsel doyumla ilişkisinin incelendiği çalışmaya göre, ilişki içerikli OKB semptomları arttıkça ilişkiden alınan doyum azalmaktadır, benzer şekilde cinsel doyumunda azaldığı görülmektedir. Bununla birlikte romantik ilişki içerikli OKB semptomlarıyla cinsel doyum arasındaki ilişkide ilişki doyumunun aracı rolü olduğu bulunmuştur (Doron ve ark. 2014b). İlişki doyumunun incelendiği bir diğer çalışmada, ilişki merkezli obsesif kompulsif semptomlarla kıskançlık ve ruminatif düşünmenin pozitif yönlü ilişkisinin olduğu; ilişki doyumuyla ise negatif yönlü bir ilişkisinin olduğu bulunmuştur (Kılıç ve Altınok 2021). Benzer şekilde evli bireylerde de ilişki merkezli obsesif kompulsif semptomlar arttıkça evlilik kalitesi

düşmektedir (Kabiri ve ark. 2017).

Melli ve arkadaşları (2018a) tarafından yapılan replikasyon çalışmasında, ilişkiye yönelik obsesif inançların tüm alt boyutları ilişki merkezli obsesif kompulsif semptomlarla pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Partner odaklı semptomların ise hem tehditleri abartma hem de yanlış ilişkide olmanın olumsuz sonuçlarını abartma eğilimini arttırdığı bulunmuştur.

Doron ve arkadaşları (2016) tarafından yapılan çalışmaya göre, romantik ilişki içerikli OKB semptomlarının ilişkiye yönelik uyumsuz inançlarla pozitif yönlü ilişkisi bulunmaktadır. İlişkideki uyumsuz inançlara göre yapılan karşılaştırmada, romantik ilişki içerikli OKB hastalarının hem OKB hem kontrol grubuna göre yanlış ilişki içinde olmanın olumsuz sonuçlarını daha olumsuz algıladıkları ifade edilmektedir (Doron ve ark. 2016).

Cerea ve arkadaşları (2020) tarafından ilişkideki uyumsuz inançlara meydan okuyan ifadelerin yer aldığı bir mobil uygulama üzerin bireylere maruz bırakma (exposure) uygulanmıştır. Yapılan çalışmada, ROCF'nin (>21.5; Melli ve ark. 2018b) ve PROCST'nin (>17; Melli ve ark. 2018b) kesme noktasının üzerinde yer alan bireyler randomize bir şekilde iki gruba atanmıştır. iApp grubundaki bireylerden 15 gün boyunca her gün uygulamanın üç seviyesini tamamlamaları istenmiştir. Bekleme listesinde yer alan kontrol grubunun (dApp) ise 15 gün sonra çalışma hakkında bilgi verilerek 15 gün boyunca uygulamadan yararlanmaları sağlanmıştır. Uygulanan kısa süreli bilişsel temelli müdahalenin romantik ilişki içerikli OKB semptomları ile obsesif inançları orta düzeyde azalttığı görülmüştür.

Tartışma

Romantik ilişki içerikli OKB'nin doğasının anlaşılması ve gelecek çalışmalara kaynaklık etmesi amacıyla bu gözden geçirme çalışmasında romantik ilişki içerikli OKB semptomlarıyla ilişkili faktörler bireysel ve ilişkisel bağlamda incelenmiştir. İncelenen çalışmalara göre ilişki merkezli ve partner odaklı obsesif kompulsif semptomların birbiriyle ilişkili olduğu (örn., Szepsenwol ve ark. 2016) ve semptomların birbiriyle olan ilişkisine dair bulguların daha önce yapılmış olan çalışmalarla benzerlik gösterdiği belirlenmiştir (Doron ve ark. 2012b). Bireysel değişkenlerle ilişkilerine bakıldığında, romantik ilişki içerikli OKB semptomlarının depresyon (Doron ve ark. 2013, Doron ve ark. 2016, Melli ve ark. 2018a, Fernandez ve ark. 2021) ve OKB semptomlarıyla ilişkili olduğu görülmektedir (Doron ve ark. 2016). Bireylerin, OKB ile ilişkili olduğu bilinen obsesif inançları arttıkça partner odaklı ve ilişki merkezli obsesif kompulsif semptomların şiddeti de artmaktadır (örn., Doron ve ark. 2016). Bu sonuç hem bu çalışmada incelenen çalışmaların bulgularıyla hem de daha önce yapılmış çalışmaların bulgularıyla tutarlılık göstermektedir (Doron ve ark. 2012a, 2012b). Bu bulguların, romantik ilişki içerikli OKB ve OKB'nin birbirleriyle, benzer psikopatolojilerle ve benzer yapılarla ilişkili olması yönünden romantik ilişki içerikli OKB'nin obsesif kompulsif bozukluğun bir alt türü olabileceğine yönelik görüşleri (Doron ve ark. 2012a, Doron ve ark. 2012b, Doron ve ark. 2016, Trak 2016) destekler nitelikte olduğu düşünülmektedir.

Yapılan çalışmalarda benlik değerinin partnere ya da ilişkiye bağlı oluşu ilişki merkezli obsesif kompulsif semptomlardaki artışla ilişkilendirilmektedir (Doron ve ark. 2013, Trak ve İnözü 2019). Bununla birlikte bireylerin korkulan benlik inançları arttıkça ilişki içerikli OKB semptomları artmaktadır (Fernandez ve ark. 2021). Daha önce yapılmış olan çalışmalardan benlik saygısıyla negatif yönlü ilişkisi olduğu bilinen romantik ilişki içerikli OKB semptomlarının (Doron ve ark. 2012a, 2012b), bu çalışmada da benzer şekilde, semptom şiddeti yüksek olduğunda partnere yönelik olumsuz karşılaştırmaların benlik saygısını düşürdüğü görülmektedir (Doron ve Szepsenwol 2015). Bu bulgular benlik süreçlerinin semptom şiddetini arttıran önemli bir faktör olduğunu göstermektedir ancak semptom şiddetiyle çift yönlü ilişkisi de düşünüldüğünde önlemeye yönelik yapılacak çalışmalarda bireyin benlik süreçlerine olumlu katkı sağlayacak müdahalelerin dahil edilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Ebeveyn tutumları (örn., aşırı korumacı) OKB'nin etiolojisinde rol almaktadır (Spiegler ve Guevremont 1993), benzer şekilde ilişki merkezli obsesif kompulsif semptomların da aşırı korumacı ebeveyn tutumlarıyla ilişkili olduğu görülmektedir (Trak ve İnözü 2019). Bireylerin erken dönemlerde oluşturdukları şemalarına ilişkin yapılan çalışmaya göre erken dönem uyum bozucu şema alanlarının romantik ilişki içerikli obsesif kompulsif semptomlarla pozitif yönlü bir ilişkiye sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuç, OKB'li bireylerin kontrol grubuna göre kıyaslandığı ve tüm şema alanlarından yüksek puan aldığı çalışmanın bulgularıyla benzerlik göstermektedir (Yoosefi ve ark. 2016). Ebeveyn tutumları ve erken dönem uyum bozucu şemaların OKB ile ilişkilerinin, romantik ilişki içerikli OKB ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Bu nedenle bu bulguların romantik ilişki içerikli OKB'nin etiolojisinin anlaşılmasına yönelik yapılacak çalışmalara gelişimsel bağlamda katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Semptomların ilişkisel değişkenlerle ilişkilerine bakıldığında, romantik ilişki içerikli semptomların şiddeti

arttıkça bireylerin ilişkiden (örn., Kılıç ve Altınok 2021) ve cinsel yaşantıdan (Doron ve ark. 2014b) sağladığı doyum azalmaktadır, evli bireylerde ise evlilik kalitesi azalmaktadır (Kabiri ve ark. 2017). Ayrıca güvenli bağlanan bireylerde, daha önceki çalışmaların bulgularıyla da paralel olarak hem partner odaklı hem de ilişki merkezli obsesif kompulsif semptomların azaldığı; kaygılı ve kaçınmacı bağlanmada ise arttığı görülmektedir (Doron ve ark. 2012a, 2012b, Doron ve ark. 2013, Kabiri ve ark. 2017). Semptomların bu değişkenlerle olan ilişkileri düşünüldüğünde semptomların doğasını anlama, tetikleyici ve sürdürücü faktörler hakkında çıkarım yapma konusunda yapılan çalışmaların katkı sağladığı söylenebilmektedir.

Yapılan çalışmaların örneklem özellikleri değerlendirildiğinde çoğunlukla çalışmaların toplum örneklemleriyle (örn., Trak ve İnözü 2019) ve İsraili bireylerle yürütülmüş olduğu görülmektedir (örn., Doron ve ark. 2013), bu durum bulguların genellenebilirliğini düşürmektedir. Bulguların genellenebilirliğinin artırılması ve semptomların doğasının anlaşılması için daha fazla kültürlerarası ve klinik örneklemle yürütülen çalışmaya ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Yapılan çalışmaların genellikle ilişkisi olan bireylerle (örn., Trak ve İnözü 2019) ya da karma örnekleme (örn., Melli ve ark. 2018a) yürütüldüğü görülmektedir ancak romantik ilişki içerikli semptomlar hem ilişki süresince hem de ilişki sonlandığında görülebilmektedir (Doron ve ark. 2014a). Bundan hareketle semptomların ilişkisi sonlanmış bireylerde incelenmesinin hem semptomların doğasının anlaşılması hem de bireylerin gelecekteki ilişkilerine yönelik olası etkilerinin anlaşılması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Mevcut gözden geçirme çalışmasında, partner odaklı obsesif kompulsif semptomların tek başına incelendiği sınırlı sayıda (n=1) çalışma olduğu (Doron ve Szepeswol 2015) ve ilişkide birlikte görülmelerinden dolayı genellikle çalışmalarda ilişki merkezli obsesif kompulsif semptomlarla birlikte incelendiği görülmektedir (örn., Melli ve ark. 2018a). Ancak partner odaklı obsesif kompulsif semptomlar partnerin belirli özelliklerine odaklandığından, bu semptomların bireyin işlevselliği ve ilişki dinamiğiyle bağlantılı olabilecek değişkenlerle ve bireyin partner özelliklerine yönelik algısını etkileyebilecek faktörlerle (örn. mükemmeliyetçilik) birlikte incelenmesi semptomların doğasının anlaşılabilmesi için önemlidir. Bu nedenle partner odaklı obsesif kompulsif semptomların bireysel değişkenlerle incelendiği daha fazla çalışmaya ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Alanyazında semptomların tedavisine yönelik etkililik çalışmasına rastlanmamış olsa da Cerea ve arkadaşlarının (2020) çalışmasından kısa süreli bilişsel müdahalelerin semptomları azaltıcı etkisi olduğu bilinmektedir. Semptomların tedavisinde bireyin benlik değeri ve bağlanma süreçlerinin göz önünde bulundurulmasının yanı sıra partnerlerin de sürece dahil edilebileceği belirtilmektedir (Doron ve Derby 2017) ancak ele alınan çalışmaların yalnızca bireyler üzerinden yürütüldüğü ve çalışmalara partnerlerin dahil edilmemiş olduğu görülmektedir (Doron ve Derby 2017). Alanyazında bilişsel davranışçı çift terapisi ilkelerine dayanan ve OKB için ERP'nin uygulandığı çift temelli yaklaşım; çiftlerin OKB'ye uyum davranışlarının azaltılması, iletişim ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesine dayanmaktadır. Bu yaklaşımın, semptomlarda büyük bir azalma sağladığı ve semptomlardaki azalmanın 6-12 aylık takiplerde korunduğu belirtilmektedir (Abramowitz ve ark. 2013, Epstein ve Le 2017). Benzer şekilde OKB için aileyi kapsayan tedavilerde aile üyelerinin kompulsif davranışlar ve ritüellere uyum sağlama düzeyinin azaltılması ve kişinin kompulsiyonlarla baş edebilmek için onlardan destek almasını içermektedir. Yapılan bir meta-analiz çalışmasında OKB semptomlarına aile uyumunu azaltmayı amaçlayan müdahalelerin, işlevselliğin iyileşmesinde daha etkili olduğu ve yetişkinler için bireysel temelli BDT'ye göre daha etkili olduğu belirlenmiştir (Thompson-Hollands ve ark. 2014). Bunlardan hareketle romantik ilişki içerikli OKB semptomlarının tedavisinde de sürece partnerlerin dahil edildiği BDT temelli çift terapisi ya da aile terapilerinin kullanılabilirliği ve bireysel temelli tedavilere göre semptomlar üzerinde daha etkili olacağı düşünülmektedir.

Sonuç

Romantik ilişki içerikli OKB semptomlarının bireysel ve ilişkisel değişkenler bağlamında incelendiği bu gözden geçirme çalışmasına göre, romantik ilişki içerikli OKB semptomlarının hem birbirleriyle hem de bireysel ve ilişkisel bağlamda ele alınabilecek birçok faktörle ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. Romantik ilişki içerikli OKB semptomlarının ilişkili olduğu faktörler bireysel bağlamda incelendiğinde semptomların benlik süreçleri (benlik saygısı, korkulan benlik inancı), erken dönem uyumsuz şemalar, psikopatolojiler (OKB, depresyon), ruminatif düşünme stili ve obsesif inançlarla ilişkili olduğu belirlenmiştir. İlişkisel bağlamda ise semptomların bağlanma stilleri, ebeveyn tutumları, evlilik kalitesi, ilişki doyumu, cinsel doyum, ilişkiye/partnere bağlı benlik değeri, ilişki obsesif inançları ve kıskançlıkla ilişkili olduğu belirlenmiştir. Ayrıca romantik ilişki uyumsuz inançlarına maruz bırakmaya yönelik yapılan bilişsel müdahalelerin semptomları azalttığı görülmektedir (Cerea ve ark. 2020).

Gelecekte klinik örneklemle yürütülen kültürler arası çalışmalara ve müdahale çalışmalarına ihtiyaç olduğu, bununla birlikte tedavi sürecine partnerlerin dahil edildiği çift temelli bilişsel davranışçı terapi etkililiğine

yönelik çalışmaların yapılabileceği ve nedensellik ilişkilerinin açıklanabilmesi için daha fazla randomize kontrollü deneysel çalışmaya ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın romantik ilişki içerikli obsesif kompulsif semptomlarla ilgili çalışmaları bir bütün olarak değerlendirmeye yönelik katkısının yanı sıra sınırlılıkları da bulunmaktadır. Çalışmaya sınırlı sayıda yayın olması sebebiyle Türkçe olarak yayınlanmış çalışmalar dahil edilmemiştir. Romantik ilişki içerikli OKB semptomları cinsiyetlere göre farklılaşmamaktadır (Doron ve ark. 2012a, Doron ve ark. 2012b, Doron ve ark. 2013). Ele alınan çalışmalardan yalnızca Kılıç ve Altınok (2021) tarafından yapılan çalışmada Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeğinin partnere yönelik sevgi alt boyutunda cinsiyetler arası anlamlı farklılıktan bahsedildiğinden bu derleme çalışmasında sosyodemografik değişkenlere odaklanılmamıştır. Ayrıca bu çalışmanın dışlama kriterleri arasında bulunuyor olsa da veri tabanlarında yapılan tarama sonucunda Doron ve arkadaşları (2014a) tarafından yayınlanan derleme çalışması ile bu sistematik derleme çalışmasının farklı ve benzer yönlerinin olduğu görülmüştür. Sözü edilen çalışmada yazarların konu ile ilgili klinik gözlem, deneyimler ve yapılmış olan çalışmaların sonuçlarına göre semptomların yapısı, ele alınan değişkenlerle olan ilişkisi, değerlendirme ve mevcut OKB tedavileri üzerinden olası tedavi yöntemleri ele alınmıştır. Doron ve arkadaşlarının (2014a) çalışmasında değişkenlerle ilişkilerin açıklanıyor olması mevcut sistematik derleme çalışmasıyla benzerlik gösteriyor olsa da konuyla ilgili günümüze kadar gelen çalışmaları bir araya getiren uluslararası ve ulusal alanyazında ilk olma özelliği gösteren sistematik gözden geçirme çalışması olması bakımından farklılaşmaktadır.

Kaynaklar

- Abramowitz JS, Baucom DH, Boeding S, Wheaton MG, Pukay-Martin ND, Fabricant LE et al. (2013) Treating obsessive-compulsive disorder in intimate relationships: A pilot study of couple-based cognitive-behavior therapy. *Behav Ther*, 44:395-407.
- Abramowitz JS, McKay D, Taylor S (2008) *Clinical Handbook of Obsessive-Compulsive Disorder and Related Problems*. Baltimore, Johns Hopkins University Press.
- Abramowitz JS, Wheaton MG, Storch EA (2008) The status of hoarding as a symptom of obsessive-compulsive disorder. *Behav Res Ther*, 46:1026-1033.
- Akkaya G, Yılmaz T (2021) Romantik ilişkide görülen obsesif kompulsif belirtiler ve risk faktörleri. *Ayna Klinik Psikoloji Dergisi*, 8:376-395.
- APA (2013) *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*, 5th ed. Washington DC, American Psychiatric Association.
- Brickman P (1987) *Commitment, Conflict, and Caring*. Englewood Cliffs, Prentice-Hall.
- Cerea S, Ghisi M, Bottesi G, Carraro E, Broglio D, Doron G (2020) Reaching reliable change using short, daily, cognitive training exercises delivered on a mobile application: The case of relationship obsessive compulsive disorder (ROCD) symptoms and cognitions in a subclinical cohort. *J Affect Disord*, 276:775-787.
- Çilli AS, Telcioğlu M, Aşkın R, Kaya N, Bodur S, Kucur R. (2004) Twelve-month prevalence of obsessive-compulsive disorder in Konya, Turkey. *Compr Psychiatry*, 45:367-374.
- De Mathis MA, Alvarenga PD, Funaro G, Torresan RC, Moraes I, Torres AR et al. (2011) Gender differences in obsessive-compulsive disorder: A literature review. *Braz J Psychiatry*, 33:390-399.
- Demet MM, Deveci A, Deniz F, Taşkın EO, Şimşek E, Yurtsever F (2005) Obsesif kompulsif bozuklukta sosyodemografik özellikler ve fenomenoloji. *Anadolu Psikiyatri Derg*, 6:133-144.
- Doron G, Derby D (2017) Assessment treatment of relationship-related OCD symptoms (ROCD): A modular approach. In *Handbook of Obsessive-Compulsive Disorder Across The Lifespan*. (Eds J Abramowitz, D McKay, E Storch):547-564. New Jersey, NY, Wiley.
- Doron G, Derby DS, Szepeswol O (2014a) Relationship obsessive compulsive disorder (ROCD): A conceptual framework. *J Obsessive Compuls Relat Disord*, 3:169-180.
- Doron G, Derby D, Szepeswol O, Nahaloni E, Moulding R (2016) Relationship obsessive-compulsive disorder: Interference, symptoms, and maladaptive beliefs. *Front Psychiatry*, 7:58.
- Doron G, Derby D, Szepeswol O, Talmor D (2012a) Tainted love: Exploring relationship-centered obsessive compulsive symptoms in two non-clinical cohorts. *J Obsessive Compuls Relat Disord*, 1:16-24.
- Doron G, Derby D, Szepeswol O, Talmor D (2012b) Flaws and all: Exploring partner focused obsessive-compulsive symptoms. *J Obsessive Compuls Relat Disord*, 1:234-243.
- Doron G, Mizrahi M, Szepeswol O, Derby D (2014b) Right or flawed: Relationship obsessions and sexual satisfaction. *J Sex Med*, 11:2218-2224.
- Doron G, Szepeswol O (2015) Partner-focused obsessions and self-esteem: An experimental investigation. *J Behav Ther Exp Psychiatry*, 49:173-179.
- Doron G, Szepeswol O, Karp E, Gal N (2013) Obsessing about intimate-relationships: Testing the double relationship-vulnerability hypothesis. *J Behav Ther Exp Psychiatry*, 44:433-440.

- Epstein NB, Zheng L (2017) Cognitive-behavioral couple therapy. *Curr Opin Psychol*, 13:142-147.
- Fernandez S, Sevil C, Moulding R (2021) Feared self and dimensions of obsessive compulsive symptoms: Sexual orientation-obsessions, relationship obsessions, and general OCD symptoms. *J Obsessive Compuls Relat Disord*, 28:100608.
- Fireman B, Koran LM, Leventhal JL, Jacobson A (2001) The prevalence of clinically recognized obsessive-compulsive disorder in a large health maintenance organization. *Am J Psychiatry*, 158:1904-1910.
- Goodman WK, Price LH, Rasmussen SA, Mazure C, Fleischmann RL, Hill CL, et al. (1989) The Yale-Brown Obsessive Compulsive Scale. I. Development, use, and reliability. *Arch Gen Psychiatry*, 46:1006-11.
- Heyman I, Fombonne E, Simmons H, Ford T, Meltzer H, Goodman R (2001) Prevalence of obsessive-compulsive disorder in the British nation wide survey of child mental health. *Br J Psychiatry*, 179:324-329.
- Kabiri M, Neshat-Doost HT, Mehrabi HA (2017) The mediating role of relationship obsessive-compulsive disorder in relation to attachment styles and marital quality in women. *Journal of Research & Health*, 7:1065-1073.
- Kılıç N, Altınok A (2021) Obsession and relationship satisfaction through the lens of jealousy and rumination. *Pers Individ Dif*, 179:110959.
- Lochner C, Stein DJ (2003) Heterogeneity of obsessive-compulsive disorder: A literature review. *Harv Rev Psychiatry*, 11:113-132.
- Markus H, Nurius P (1986) Possible selves. *Am Psychol*, 41:954-969.
- McKay D, Abramowitz JS, Calamari JE, Kyrios M, Rasmussen SA, Sookman D et al. (2004) A critical evaluation of obsessive-compulsive disorder subtypes: Symptoms versus mechanisms. *Clin Psychol Rev*, 24:83-313.
- Melli G, Bulli F, Doron G, Carraresi C (2018a) Maladaptive beliefs in relationship obsessive compulsive disorder (ROCD): Replication and extension in a clinical sample. *J Obsessive Compuls Relat Disord*, 18:47-53.
- Melli G, Carraresi C, Pinto A, Caccico L, Micheli E (2018b) Valutare il disturbo ossessivo compulsivo da relazione: Proprietà psicometriche della versione italiana di ROCI e PROCSI. *Psicoterapia Cognitiva e Comportamentale*, 24:251-269.
- Moher D, Liberati A, Tetzlaff J, Altman DG (2009) Preferred reporting items for systematic reviews and meta-analyses: The PRISMA statement. *PLoS Med*, 6:e1000097.
- Morrison J (2017) DSM-5'i Kolaylaştıran: Klinisyenler İçin Tanı Rehberi (Çev. HU Kural). Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık.
- Osland S, Arnold PD, Pringsheim T (2018) The prevalence of diagnosed obsessive compulsive disorder and associated comorbidities: A population-based Canadian study. *Psychiatry Res*, 268:137-142.
- Porgali-Zayman E (2016) DSM-5'te obsesif kompulsif bozukluk. *Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 41:360-362.
- Rachman S, De Silva P (2009) Obsessive-Compulsive Disorder: The Facts, 4th ed. New York, Oxford University Press.
- Rasmussen SA, Eisen JL (1989) Clinical features and phenomenology of obsessive compulsive disorder. *Psychiatr Ann*, 19:67-73.
- Salkovskis PM (1985) Obsessional-compulsive problems: A cognitive-behavioural analysis. *Behav Res Ther*, 23:571-583.
- Sheehan DV, Lecrubier Y, Sheehan KH, Amorim P, Janavs J, Weiller E (1998) The Mini International Neuropsychiatric Interview (MINI): the development and validation of a structured psychiatric diagnostic interview for DSM-IV and ICD-10. *J Clin Psychiatry*, 59(Suppl 20):23-33.
- Spiegler MD, Guevremont DC (1993) Contemporary Behavior Therapy. Belmont, CA, Wadsworth Press.
- Steketee GS (1993) Treatment of Obsessive Compulsive Disorder. New York, Guilford Press.
- Stengler-Wenzke K, Kroll M, Matschinger H, Angermeyer MC (2006) Quality of life of relatives of patients with obsessive-compulsive disorder. *Compr Psychiatry*, 47:523-527.
- Szepeswol O, Shahar B, Doron G (2016) Letting it linger: Exploring the longitudinal effects of relationship-related obsessive-compulsive phenomena. *J Obsessive Compuls Relat Disord*, 11:101-104.
- Thompson-Hollands J, Edson A, Tompson M, Comer JS (2014) Family involvement in the psychological treatment of obsessive-compulsive disorder: A meta-analysis. *J Fam Psychol*, 28:287-298.
- Toroslu B, Çırakoğlu OB (2022) Do perfectionism and intolerance of uncertainty mediate the relationship between early maladaptive schemas and relationship and partner related obsessive-compulsive symptoms?. *Curr Psychol*, doi:10.1007/s12144-022-03050-w.
- Trak E (2016) Hatırlanan ebeveyn ilgisi, yetişkin bağlanma biçimleri ve partnere bağlı benlik değerinin romantik ilişki ve partner temalı obsesif kompulsif bozukluk semptomları ile ilişkisi (Yüksek lisans tezi). Ankara, Hacettepe Üniversitesi.
- Trak E, Inozu M (2019) Developmental and self-related vulnerability factors in relationship-centered obsessive compulsive disorder symptoms: A moderated mediation model. *J Obsessive Compuls Relat Disord*, 21:121-128.
- Yoosefi A, Rajezi-Esfahani S, Pourshahbaz A, Dolatshahee B, Assadi A, Maleki F et al. (2016) Early maladaptive schemas in obsessive-compulsive disorder and anxiety disorders. *Glob J Health Sci*, 8:167-177.

Yazarların Katkıları: Çalışmaya önemli bir bilimsel katkı sağlandığı ve makalenin hazırlanmasında veya gözden geçirilmesinde yardımcı olunduğu tüm yazar(lar) tarafından beyan edilmiştir.

Danışman Değerlendirmesi: Dış bağımsız

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Bu çalışma için finansal destek alındığı beyan edilmemiştir.

Authors Contributions: The author(s) have declared that they have made a significant scientific contribution to the study and have assisted in the preparation or revision of the manuscript

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: No conflict of interest was declared.

Financial Disclosure: No financial support was declared for this study.